

Täysistunto

Keskiviikko 27.4.2022 klo 13.59—16.28

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metallirahasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Nyt lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.55 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maksujärjestelmien toimivuus ja luotettavuus ovat keskeinen osa yhteiskunnan ja talouden kivijalkaa. Osa maksujärjestelmämme on edelleen metalliraha eli kolikot. Metallirahalain mukaan valtiolla on yksinoikeus lyöttää Suomessa kolikoita omaan lukuunsa. Metallirahat laskee liikkeelle Suomen Pankki, jolle asianomainen ministeriö luovuttaa metallirahat nimellisarvosta liikkeeseen laskemista varten. Rahankiertoon kuntonsa puolesta kelpaamattomista eurometallirahoista ja niiden käsittelystä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston metalliraha-asetuksessa.

Asetuksen mukaan kiertoon kelpaamattomilla eurometallirahoilla tarkoitetaan aitoja kolikoita, jotka on hylätty aitouden tarkistamisen yhteydessä tai joiden ulkoasu on merkittävästi muuttunut. Asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on poistettava kiertoon kelpaamattomat kolikot kierrosta, ja Suomessa tästä vastaa Suomen Pankki.

EU:n metalliraha-asetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat kieltäytyä hyvittämästä kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja, joita on joko muutettu tarkoituksella tai jotka ovat muuttuneet prosessissa, jonka voidaan kohtuudella odottaa muuttavan niitä. Eli EU:n metalliraha-asetus antaisi mahdollisuuden kieltäytyä esimerkiksi autoromuttamoiden jätteenä syntyvien niin sanotusti romukolikoiden vastaanottamisesta.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä Suomen Pankki ei kuitenkaan voi kieltäytyä vaihtamasta aitoja, mutta huonokuntoisia eurometallirahoja uuteen rahaan metalliraha-asetuksessa säädetyillä perusteilla, koska kieltäytymismahdollisuudesta ei ole säädetty kansallisessa lainsäädännössä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että valtio on velvollinen lunastamaan Suomen Pankille palautetut romukolikot niiden nimellisarvosta. Hallitus esittääkin nyt säännöstä, jonka mukaan Suomen Pankki voisi kieltäytyä hyvittämästä huonon kuntonsa vuoksi kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja EU:n lainsäädännössä säädetyillä edellytyksillä. Lakiin lisättäisiin myös säännös Suomen Pankin oikeudesta kieltäytyä vastaanottamasta kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja, jos eurometallirahojen vastaanotta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

misesta tai käsittelystä aiheutuu terveysriski niiden käsittelijöille tai jos palautettava erä ei ole pakkaus- ja merkintästandardien mukainen.

Lisäksi lakiin lisättäisiin informatiivinen säännös mahdollisuudesta valittaa Suomen Pankin kielteisistä hyvittämissäpäätöksistä. Samalla lakiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos valtion metallirahojen lunastamista koskevaan säännökseen.

Tällä hallituksen esityksellä Suomen lainsäädäntö tulee samalle tasolle lukuisten muiden euroalueiden keskuspankkeja koskevan sääntelyn kanssa ja ehkäisee myös sen, ettei erittäin huonokuntoisten metallirahojen virta kääntyisi Suomeen. Esityksellä siis ehkäistään romukolikoiden järjestäytynyttä tuontia. Muutos on perusteltu kolikkojärjestelmän suojelun kannalta, minkä lisäksi kyseisten metallirahojen lunastuksella on suora budjetti-vaikutus. Ilman lain muutosta Suomen Pankki joutuisi hyvittämään ja valtio lunastamaan sellaisia muutettuja eurometallirahoja, joita lukuisten muiden eurovaltioiden keskuspankit eivät ole velvollisia lunastamaan. Lakimuutoksella ei olisi vaikutusta normaaliin kansalaisten kolikoiden hyvittämiseen, kun kolikot ovat tulleet hyvitettyä pitkin käyttöiän tai muun vastaavan tavanomaisen vahingoittumisen seurauksena. Eli tällä esityksellä ehkäistään vain romukolikoiden järjestäytynyt tuonti ulkomailta valtion varat turvaten.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Östman, edustaja Östman poissa. — Edustaja Kettunen.

14.59 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Kiitoksia valtiovarainministeri Saarikolle ansiokkaasta esittelystä laiksi metallirahasta annetun lain muuttamisesta. Kieltämättä tässä pykälässä tulee ihan mieleen Georg Malmsténin Pennitön uneksija -kappale: ”Ei ole mulla markkoja taskussa”. No, markkojen vaihtohan loppui tässä maassa jo helmikuussa 2012. Mutta halusin käyttää, arvon puhemies, tämän puheenvuoron sen takia, että nyt ei jää väärää kuvaa — ja ansiokkaasti jo ministerikin sen toi esille — elikkä edelleenkin saa näitä eurometallirahoja vaihtaa, mutta tällä lainsäädännöllä nyt pidetään huoli, että lähinnä näitä niin sanottuja suuria epämääräisiä ulkomailta tulevia kolikkomääriä ei sitten vaihdeltaisi.

Haluan vielä, puhemies, muistuttaa tässä tämän puheenvuoron loppuun, että käteinen raha on huoltovarmuusasia, ja käteisen rahan huolehtimisesta pitää pitää kiinni myös jatkossa. Kun nyt nykyään näillä muoviläpysköillä maksetaan elikkä pankkikorteilla, niin pidetään mielessä, että tämä käteinen rahakin pidetään maksuvälineenä myös jatkossa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

15.00 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Tämä esitys metallirahasta on todellakin hyvä. Haluaisin kysyä ministeriltä sitä, miten te itse näette käteisen rahan tulevaisuuden Suomessa. Eli onko minkälaisia toimia ollut? Onko se varmasti taattu, että meillä tulee olemaan käteinen käytössä?

Näen vain myöskin sitten tämmöisen sääntelyn osalta, että ei riitä pelkästään se, että meillä on käteistä rahaa, jos palveluita ei kohta pysty enää ostamaan käteisellä — eli esimerkiksi monet liikkeet, kaupat, ovat siirtyneet siihen, että pelkästään sillä maksupäätteellä maksetaan digitaalisesti, mutta ei ole sitä käteisrahakäyttömahdollisuutta. Ja jos sitä ei ole, niin silloin käytännössä käteisellä ei ole sinänsä palveluitten näkökulmasta enää niin paljon merkitystä. Eli miten tämän hahmotatte tulevaisuuden osalta, onko jotain, mitä pys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

tyttäisiin tekemään, että myöskin sillä käteisellä rahalla voitaisiin kuluttaa palveluita tulevaisuudessa, että se olisi tosiaankin relevantti maksuväline? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elomaa.

15.01 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Tynkkynen nosti tärkeän asian esille, ja tämän hallituksen esityksen yhteydessä haluan itsekin kysyä käteisestä rahasta. Kuinka ministeri näkee tulevaisuuden? Tein asiasta jo aikaisempina vuosina kysymyksen, valtiopäivätoimen, ja se vastaus oli vähän sellainen epämääräinen. Myös edustaja Simula on tehnyt nyt kysymyksen tästä käteisen tulevaisuudesta. Nyt haluaisin ministerin vastauksen tähän. Mehän tarvitsemme käteistä, tulevaisuudesta ei tiedä. Vanhemmat ihmiset käyttävät sitä edelleen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

15.02 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Alleviivaan tässä yhteydessä, että tämä hallituksen esitys käsitteli käteiskolikkorahojen palauttamisen mahdollisuutta ja ennen kaikkea ikään kuin järjestäytyneessä merkityksessä, jolloin Suomea alettaisiin käyttää tällaisena kohdemaana lainsäädäntömme puutteen vuoksi. Se oli tämän hallituksen esityksen ydinviesti, ei niinkään se tavallisten suomalaisten käteiseen tai vaikkapa kolikkovaihtoon liittyvä tarve.

Mutta kysymys, jonka perussuomalaiset edustajat Elomaa ja Tynkkynen nostivat esiin, on erittäin hyvä ja myöskin ajankohtainen, koska me olemme äskeisessäkin keskustelussa sivunneet yhteiskunnan häiriötiloja, jotka johtuisivat vaikkapa puhtaasta ilkivaltaisesta vihallisvaikuttamisesta. On selvää, että yksi tällainen muoto voisi liittyä esimerkiksi maksujärjestelmiin — tämän kaikki varmasti hahmotamme — ja monesti vasta näissä häiriötilanteissa huomaamme ikään kuin vanhojen, nyt jo monen mielestä vähän sivuun jääneiden käytänteiden merkityksen, joita käteismaksu edustaa. Siksi on edellytettävä, että me jatkossakin myös häiriötilanteiden varalta ylläpidämme käteismaksujärjestelmää siitä huolimatta, että jonkun sivuamani tilaston mukaan suomalaisista yhdeksän kymmenestä käyttää pääsääntöisenä maksuvälineenä nykyään jotain muuta kuin käteistä. Samalla on joukko suomalaisia, joilla syystä tai toisesta ei ole digitaalisia ja sähköisiä maksuvälineitä ja käteismaksu on ainut keino. Se murros on ollut valtava. Se ei liity vain käteisen ja toisaalta korttimaksun väliseen murrokseen, vaan tiedämme myös, että koko valuuttamaailmaan on tullut uusia muotoja aina kryptovaluutoista lähtien, eli murros on moninainen. Nostatte aivan oikean asian esiin: käteismaksun merkitys korostuu häiriötilanteissa, se on ainut vaihtoehto muutamalle prosentille suomalaisista tälläkin hetkellä normaalioloissa, ja kyllä, minusta on perusteltua käteismaksumahdollisuus säilyttää jatkossakin, vaikkakin sen merkitys käy yhä pienemmäksi. [Ritva Elomaa: Hyvä! — Mauri Peltokangas: Erinomainen vastaus!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.